

8. FEJEZET

A büntetés-végrehajtási szervezet felsőszintű irányításának és vezetésének elvei, specifikumai

8.1 Bevezetés a büntetés-végrehajtásba

„A büntetés-végrehajtási szervezet a szabadságelvonással járó büntetések, intézkedések végrehajtására létrehozott állami, fegyveres rendvédelmi szerv.”¹

Így definiálja a magyar kormány a büntetés-végrehajtást mint a hazai rendvédelem egyik legfontosabb szervét. És valóban a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) feladatainak a jogszabályokban meghatározottak ellátásával járul hozzá a közrend és a közbiztonság erősítéséhez.

Ahhoz, hogy alaposabb képet kapjunk arról, hogyan is épül fel és egyáltalán milyen szervezetet irányít és vezet a büntetés-végrehajtás hazai felsőszintű vezetősége, ismernünk kell röviden azt a tudományágot, amely ennek a szervezetnek az alapját képezi, működését biztosítja, tevékenységét felügyeli. A 19. századtól kezdődően Európa-szerte a szabadságvesztés büntetés került a büntetési rendszerek középpontjába mint a társadalomtudományok fejlődése során kivált büntetőjog-tudomány egyik ága. A szabadságvesztés jogi kérdéseinek rendezésével a figyelem mind az elméletben, mind pedig a gyakorlatban a büntetés-végrehajtás rendjére és módszereire, a szabadságvesztés feladatának megvalósítására irányult. Ennek a társadalmi igénynek a kifejezőjévé vált az új tudomány, korabeli szóhasználattal: a börtönügy tudományának, azaz a büntetés-végrehajtási jogtudománynak a létrejötte. A büntetés-végrehajtási jogtudomány (a továbbiakban: bv. jog) tárgya egyrészt maga a büntetési rendszer, másrészt pedig azon társadalmi viszonyok, amelyek a büntetés-végrehajtás során az elítélt és a büntetés-végrehajtási szervek között keletkeznek. A bv. jog tudománya többek között tanulmányozza a büntetés-végrehajtási normák keletkezését, azok alkalmazásának gyakorlatát, valamint hatékonyságukat a bűnözés elleni küzdelemben. Tanulmányozza ugyanakkor a büntetés-végrehajtásra vonatkozó jogszabályokat létrehozó büntetőpolitika elveit, a bv. intézmények helyét, szerepét, működési rendjét, és általánosítja a büntetés-végrehajtási gyakorlatot.²

Mint a büntető-jogtudomány harmadik pillére – a büntető anyagi és eljárásjog mellett – a magyar büntetés-végrehajtási jog sajátossága, hogy jogforrásai szerteágazóak, a nemzetközi jog területétől kezdve a közigazgatási jogon át az összes büntetőjogi vetületű jogszabály érintésével szabályoz. A legfontosabb hazai jogforrásaink az Alaptörvény, a 2012. évi C. tv. a Büntető törvénykönyvről, 1998. évi XIX. tv. a Büntetőeljárásról, 1995. évi CVII. tv. a Büntetés-végrehajtás szervezetéről, 1979. évi 11. tvr. a büntetések és intézkedések végrehajtásáról, 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól, valamint számos egyéb rendelet és

utasítás. Lényeges megemlíteni, hogy 1979. óta a büntetések és intézkedések végrehajtását egy törvényerejű rendelet szabályozta a legfelsőbb szinten. 2013 decemberében a Magyar Országgyűlés azonban elfogadta a büntetés-végrehajtás első kódexét, a 2013. évi CCXL. törvényt, amely 2015. január 1. napján lép hatályba, és ezáltal a büntetés-végrehajtási feladatok és tevékenységek méltó formában – törvényi szinten – kerülnek szabályozásra.

8.2 A büntetés-végrehajtási szervezet jogállása

A hazai büntetés-végrehajtási szervezet jogállását és szervezeti működését az állam törvényi szinten szabályozza.

Fontos előrelépést jelentett a büntetés-végrehajtás részére az 1995-ben hatályba lépő szervezeti törvény, az 1995. évi CVII. törvény (továbbiakban: szervezeti törvény), amely a bv. szervezetnek az államszervezetben elfoglalt helyét, az irányítási és vezetési jogköröket, a szervezet felépítésének és működésének legfontosabb szabályait tartalmazza. A szervezeti törvény értelmében a bv. szervezet a jogszabályokban meghatározott szabadságelvönással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárású kényszerintézkedéseket, a szabálysértési elzárást végrehajtó, olyan állami és fegyveres rendvédelmi szerv, amely részére feladatot csak törvény határozhat meg.

Napjainkban hazánkban a bv. szervezet működését a kormány a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter, a belügyminiszter útján irányítja. A belügyminiszter koordináló és irányító szervként működik a büntetés-végrehajtási szervezet felett. A felsőszintű vezetési hierarchiában a minisztert követi a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP), élén a büntetés-végrehajtás országos parancsnokával (a továbbiakban: országos parancsnok).

A BVOP a bv. szervezet központi vezető szerve, a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény alapján központi államigazgatási szerv. A központi államigazgatási szervekre jellemzően a BVOP is jogi személyiséggel rendelkező – gazdálkodási jogkörét tekintve –, önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv. A BVOP és a bv. szervezet első számú vezetője az országos parancsnok, aki gondoskodik a szervezet törvényes működéséről. A teljes szervezetet a szigorú alá-fölé rendeltség, illetve a szolgálati út betartásának kötelezettsége jellemzi.

A demokratikus országokban a büntetés- (és intézkedés-) végrehajtás differenciált és strukturált ellenőrzések rendszere alá tartozik. Az ellenőrzési, felügyeleti szintek és eljárások jogrendszerintelligens különböző szempontok alapján csoportosíthatók,³ így létezik:

- * belső, azaz végrehajtáson belül telepített, illetve belső végrehajtási szervek által fogantatosított ellenőrzés és
- * külső, azaz egyfajta garancia- és kontrollbiztosító ellenőrzés, amelynek hazai résztvevői: a büntetés-végrehajtási bíróság, az alapvető jogok biztosa, különböző

összetételű és feladatkörű civil szervezetek, illetve a büntetés-végrehajtási ügyész (továbbiakban: bv. ügyész).

A bv. ügyész szerepének és feladatának hangsúlyosságát igazolja, hogy a szervezeti törvény is külön rendelkezik róla: „a büntetések és az intézkedések végrehajtása felett az ügyészség – külön törvényben meghatározottak szerint – törvényességi felügyeletet gyakorol.”⁴

8.3 A büntetés-végrehajtási szervezet feladatai

A bv. szervezet feladatai szakfeladatokra és kapcsolt szakfeladatokra tagozódnak. Ezeknek az egyes szakfeladatoknak és a kapcsolt szakfeladatoknak a részletes szabályait, illetve azok büntetés-végrehajtáson belüli szervezetét és rendszerét más jogszabályok, szervezeti és működési szabályzatok, illetve egyéb szabályzatok határozzák meg.⁵

A szakfeladatok köre öt elkülönülő csoportra bontható: ezek a biztonsági, nevelési, nyilvántartási, foglalkoztatási, valamint egészségügyi feladatok.

A **bv. biztonsági szakfeladatával** szemben támasztott elvárás kettős. Egyrészt a biztonsági rendszernek olyan biztonsági állapotot kell fenntartani, amely lehetővé teszi a büntetés-végrehajtás jogszabályokban meghatározott feladatainak biztonságos körülmények közötti ellátását, valamint garantálja az abban közreműködő vagy résztvevő személyek életét, testi épségét, személyi szabadságát. Másrésztől biztosítania kell a fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését, illetve a bv. objektumainak őrzését, védelmét, továbbá óvja az anyagi javak sérthetlenségét.⁶ Ebben az állapotban a társadalom, a személyzet, a fogvatartottak, illetve a büntetés-végrehajtás javai, azok állapota, épsége nincs veszélyben, illetve a veszély megelőzésére, elhárítására előre kidolgozott és begyakorolt eljárások, módszerek állnak rendelkezésre, melyekhez a szükséges előerő, tudás és anyagi háttér is biztosított.

A bv. biztonsági tevékenységét az alkotóelemek és feltételek jellemzőinek figyelembevételével két típusra lehet bontani: dinamikus és statikus biztonságra.

A dinamikus biztonság mindazon tevékenységek összessége, amelyek a fogvatartottak személyiségének, viselkedésének, társas viszonyainak megismerésén, befolyásolásán és életminőségük alakításán alapul. A fogvatartottak kontrolljának leghatékonyabb eszköze az emberi kapcsolatokon, a kommunikáción alapul. Ennek alapfeltétele a kommunikációs készségek megfelelő színvonala, valamint a személyzet közvetlen vagy közvetett jelenléte. A **dinamikus biztonság** eszközei tehát például:

- * megfigyelés, értékelés, célorientált információs rendszer, tájékoztatás,
- * a napi élet racionális szervezése – napi- és házirend,
- * törvényes és szakszerű bánásmód,
- * konfliktusok kezelése, átlátható és következetes fegyelmezési és jutalmazási gyakorlat,
- * reagálókészség, gyors és hatékony beavatkozás lehetősége stb.⁷

A statikus biztonság ezzel szemben mindazon tevékenységek, eljárások és eszközök összessége, amelyek a fogvatartottak biztonságra veszélyes cselekményeinek fizikai megakadályozására, megszüntetésére vonatkoznak. A biztonsági rendszer alkalmazásával a

bv. szerv biztonsága fenntartható, illetve helyreállítható. Azon eljárások, tevékenységek, módszerek és eszközök összessége, amelyek együttes alkalmazásával észlelhetők, megelőzhetők, csökkenthetők vagy/és megszüntethetők a biztonságot veszélyeztető tényezők. A **statikus biztonság** elemei:

- * a biztonsági tevékenységet szabályozó rendelkezések,
- * hír- és biztonságtechnikai berendezések,
- * kényszerítő és mozgáskorlátozó eszközök,
- * tűz-, munkavédelmi eszközök, védőfelszerelések,
- * biztonsági létesítmények (bástyafal, őrtornyok stb.).

A jelenlegi gazdasági környezetben a dinamikus biztonsági elemek alkalmazása egyre inkább előtérbe kerül, és hosszú távon a biztonsági elvárások maradéktalan teljesülését is egyre hatékonyabban szolgálja.

A **nevelési szakfeladatok** meghatározásában a jelenleg hatályos 1979. évi 11. törvényerejű rendeletet, az úgynevezett Bv. tvr. segítségét vesszük igénybe, amely szerint a szabadságvesztés végrehajtásának feladata, hogy: „fenntartsa az elítélt önbecsülését, fejlessze felelősségérzetét és ezzel elősegítse, hogy felkészüljön a szabadulás utáni, a társadalom elvárásainak megfelelő önálló életre.”⁸ Ez a bv. nevelés feladata, és ennek a feladatnak a végrehajtása érdekében fel kell használni a szükséges gyógyító, oktató, erkölcsi és szellemi erőforrásokat, továbbá biztosítani kell a rendszeres munkavégzés feltételeit.

Ugyanakkor a nevelő és fogvatartott közötti emberi kapcsolat kialakítása az egyik legnagyobb érték.⁹ Ez igaz a magyar bv. nevelésre is, hiszen elsődleges feladatunk a szabadulásra történő felkészítés során (amely az egész büntetési idő alatt tart) a felelős és segítő közreműködés,¹⁰ azaz a hatékony reintegráció megteremtése.

A büntetés-végrehajtási nevelés a kriminálpedagógia tudománya által kidolgozott tudatos, tervszerű folyamat, melynek célja a tudásanyag megszerzésén keresztül az elítéltek magatartás-motivációjának helyes irányba terelése és a bűnelkövetésre való indítékrendszer lehetőség szerinti kiküszöbölése.

A nevelési eljárások ennek érdekében három területre koncentrálnak:

- * az elítéltek életviszonyaira,
- * cselekvésük szabályozására, valamint
- * értékrendszerük megváltoztatására.

A magyar büntetés-végrehajtás nevelési funkciójának egyik alappillére a munkavégzés biztosítása. A munka rendszeressége normakövetésre készítet, amely segíti a fogvatartott szabadulás utáni visszailleszkedését. Éppen ezért a hazai bv. szervezet törekszik arra, hogy valamennyi munkaképes fogvatartott számára társadalmilag hasznos, a munkaerőpiacon megjeleníthető munkát biztosítson, és amennyire lehetséges, ez a munka olyan legyen, hogy fenntartsa, növelje a fogvatartottak szellemi és fizikai képességeit. A hazai fogvatartotti munkáltatást a bv. gazdasági társaságai biztosítják.

A foglalkoztatási, nyilvántartási és egészségügyi feladatok a jogszabályokban meghatározottak szerint zajlanak. A **foglalkoztatás** minden olyan tevékenység, program,

amelyet a bv. szervezet egyéni vagy csoportos formában, a kezelés, a fejlesztés, a szabadulásra való felkészítés érdekében, szervezett keretek között biztosít az elítéltek részére. Ez a fogvatartottakkal kapcsolatos fejlesztő tevékenység legmarkánsabb és egyben a legtöbb szakmai felvérteztséget igénylő szakasza. A foglalkoztatás kereteibe tartozik az oktatás, képzés, szabadidős szervezett tevékenységek, kulturális és reintegrációs programok stb.

A **nyilvántartási szakfeladatok** a bv. intézetekben számos egymás mellett működő szakterület összehangolt tevékenysége során hajtják végre eredményesen. A büntető igazságszolgáltatási rendszer részeseként ezen feladatok legtöbbször más hatóságok döntésein, rendelkezésein alapszanak, így a társszervekkel való együttműködés, az információáramlás létfontosságú. A nyilvántartási szakterület emellett biztosítja a bűnügyi nyilvántartás, nevelési, biztonsági feladatok hatékony rögzítését, nyilvántartását, illetve a biometrikus (fénykép) adatok kezelését is.

Az **egészségügyi szakfeladatok** pedig a fogvatartottak járó- és fekvőbeteg-ellátására, munka-egészségügyi ellátására, kórházi szakrendelések biztosítására, alap- és fogászati ellátásokra, gyógyszer és egyéb gyógyászati segédeszközök biztosítására vonatkoznak.

A szakfeladatok mellett említett **kapcsolt szakfeladatok** közé a humánpolitikai, jogi, gazdasági (pénzügyi, anyagi, technikai, számviteli, beruházási), informatikai, energetikai, munkavédelmi, tűzvédelmi, környezetvédelmi, hivatali (tájékoztatási, titkársági, ügykezelési) és jogszabály alapján a büntetés-végrehajtási szervezetre háruló egyéb feladatok tartoznak.

A szervezeti törvény értelmében a bv. szervezet feladatait a személyi állomány látja el. A személyi állomány főszabály szerint a hivatásos büntetés-végrehajtási szolgálati jogviszonyban (a továbbiakban: hivatásos szolgálati jogviszony), továbbá külön jogszabályban meghatározott munkakörök esetén, közalkalmazotti és kormányzati szolgálati jogviszonyban álló személyekből állhat. Kivételesen a gazdasági társaságoknál és a fogvatartottak foglalkoztatására létrehozott költségvetési szerveknél alkalmazottak hivatásos szolgálati jogviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban vagy munkaviszonyban állhatnak. Ez esetben azonban a közalkalmazott, kormánytisztviselő, illetve munkaviszonyban álló személy csak olyan munkakört láthat el, amelyhez a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének sajátos feltételei nem szükségesek. Fontos, hogy a feladatok ellátására kiválasztott személyi állomány olyan személyekből áll, akik rendelkeznek a munkakör betöltéséhez szükséges – jogszabályokban meghatározott – személyi, egészségi, fizikai feltételekkel, megfelelő iskolai végzettséggel (szakképzettséggel) és azokkal a pszichikai adottságokkal, amelyek alkalmassá teszik őket arra, hogy feladatukat a fogvatartottakkal kapcsolatban emberséges módon lássák el.

8.4 A büntetés-végrehajtás szervezete

Magyarországon a büntetés-végrehajtás szervezeti szempontból egységes rendszernek minősül, amely egyrészt **horizontálisan**, másrészt pedig **vertikálisan** tagolható.

A horizontális felépítés a különböző végrehajtási intézetek, illetve intézettípusok differenciálását jelenti.

A bv. intézetek típusait tekintve különböző szempontok szerint lehet őket felosztani. Magyarországon általában három fő típusú végrehajtási intézetet különítünk el: vannak a **megyei intézetek** – ezek helyi végrehajtási intézetek, ahol elsősorban az előzetes letartóztatás foganatosítása történik, de előfordulhat, hogy rövid időtartamú büntetésre ítélt elítéltek vagy – büntetés-végrehajtási szempontból lényeges ok miatt – egyéb kategóriájú elítéltek is kerülnek itt elhelyezése (például: munkáltatás miatt).

A második típusba sorolhatók az úgynevezett országos (regionális) **letöltőintézetek**, amelyekben végrehajtják azokat a szabadságvesztéseket, amelyek jogerősek, vagy meghaladnak bizonyos időtartamot. Azonban itt is előfordulhat – mind a már említett büntetés-végrehajtási lényeges szempont, mind a túlzásfokúság okán –, hogy más kategóriájú elítéltek vagy előzetesen letartóztatottak elhelyezésére kerül sor.

A harmadik intézettípus pedig, az úgynevezett **speciális büntetőintézetek**, amelyek specialitása abból következik, hogy a bűnelkövetők meghatározott kategóriái számára kerültek létrehozásra. Ilyenek a fiatalkorúak részére létesített külön intézetek, a döntően gyógyító feladatokat ellátó intézetek, a női, illetve katonai elítélteket elhelyező intézetek vagy külön részlegek.

Mindezek az intézetek, bv. szervek a jogszabályok, országos parancsnoki intézkedések és utasítások, valamint a szervezeti és működési szabályzatokban foglaltak alapján látják el a büntetések és intézkedések végrehajtásával járó feladatokat, a fogvatartottak – köztük a kóros elmeállapotúak – gyógykezelését, elmemegfigyelését és kivizsgálását.

Fontos szempont a bv. szervezet tekintetében, hogy a szervezeti törvényünk rendelkezik azokról a feltételekről, amelyek alapján büntetés-végrehajtási intézet alapítható. Ezek jellemzően a büntetés vagy intézkedés jellegére, a szabadságvesztés végrehajtási fokozatára, a fogvatartottak életkorára, azok nemére vagy egyéb végrehajtási sajátosságra vonatkozó körülmény alapján kerülnek megfogalmazásra. Ma Magyarországon 33 büntetés-végrehajtási szerv található, ebből 14 egység országos és regionális végrehajtó intézet (az említett **letöltőintézetek**): Állampusztán, Balassagyarmaton, Baracskán, Budapesten, Tökölön (fiatalkorúak), Kalocsán (nők), Márianosztrán, Pálhalmán, Sátoraljaújhelyen, Sopronkőhidán, Szegeden, Szombathelyen, Tiszalökön és Vácott. Szintén 14 egység megyei büntetés-végrehajtási intézetünk van (amint korábban említettük, ezeknek elsődleges feladata az előzetes letartóztatás foganatosítása): Fővárosi Bv. Intézet, Baranya, Bács-Kiskun, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna, Veszprém és Zala Megyei Bv. Intézet.

A büntetés-végrehajtási szervezetnek az intézeteken kívül más – a szervezet részére szükséges – intézményei is vannak. Ezek elsősorban az anyagi–technikai ellátásra, a

személyi állomány oktatására, képzésére, továbbképzésére, valamint egyes szociális és egészségügyi feladatok ellátására létrehozott intézmények. A magyar bv. szervezet 5 ilyen büntetés-végrehajtási intézménnyel rendelkezik, ezek a következők: a Bv. Oktatási Központja; a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszéke; a Bv. Szervezet Továbbképzési és Rehabilitációs Központja; a Bv. Központi Kórház, valamint az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet (IMEI).

A büntetés-végrehajtási szervek között sajátos helyet foglalnak el a fogvatartottak foglalkoztatására létrejött **gazdálkodó szervezetek**. Ezeknek a szervezeteknek a célja a fogvatartotti munkáltatás biztosítása, valamint a belső ellátás rendszerének fejlesztésével a büntetés-végrehajtási szervezet teljes önellátásának megvalósítása. A büntetés-végrehajtási szervezet „állami, fegyveres” jellegéből adódóan az ilyen célra alapított gazdálkodó szervezetek kizárólagos állami tulajdonban vannak. Összesen 12 ilyen egység működik, tevékenységüket a miniszter rendelkezései és a hatályos jogszabályok alapján végzik. Jellemzőjük a kis területen, nagy létszámú betanított munkás foglalkoztatása, tevékenységeiket pedig alapvetően **három irányba hasznosítják**:

- * saját felhasználású termékek előállítására,
- * kooperációs termékek előállítására, valamint
- * bér munkára.

Bizonyos jogszabályi feltételek biztosítása mellett lehetséges a fogvatartottak külső munkahelyen való foglalkoztatása is.

Meghatározott termékeket a bv. szervezet a központi államigazgatási és rendvédelmi szervek részére is készít, így például textil-, ruha-, cipő-, illetve bútortermékeket. Ugyanakkor jelentős foglalkoztatás zajlik a papír-, fém- és egyéb vegyipari kft.-k keretén belül is. Tehát a gazdasági társaságok (kft.-k) szakmai tevékenysége alapján elsősorban a könnyűipari és a mezőgazdasági ágazathoz tartoznak.

A **vertikális** felépítés a végrehajtási hatóságok tagozódását jelenti.

Az elsődleges vagy „elsőfokú” büntetés-végrehajtási hatóság általában a végrehajtási intézet vezetője, parancsnoka. Ezt követi a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, majd pedig a legfelsőbb szintű végrehajtási hatóság, többnyire a büntetés-végrehajtásért felelős minisztérium, esetünkben jelenleg a Belügyminisztérium. Ezek a szervek gondoskodnak rendszerint a büntetés-végrehajtási intézetek létesítéséről, fenntartásáról, felújításáról, valamint arról, hogy az intézetek és a személyi állomány a büntetés-végrehajtási jogszabályoknak megfelelően működhessenek, tevékenykedhessenek.

A büntetés-végrehajtás irányítására és ellenőrzésére három egymásra épülő szintet, továbbá a törvényesség kontrollját biztosító további három, egymással kapcsolatban nem álló szintet különböztetünk meg.

A **törvényesség felügyeletére vonatkozó szint** – amint már említettük – tulajdonképpen a külső kontroll- vagy garanciarendszer biztosítója, és elsősorban a törvényesség felügyelő bv. ügyész hatásköréhez kapcsolódik, továbbá az Alapvető Jogok Biztosága, az emberi jogok védelmét ellátó nemzetközi és nemzeti intézmények, szervezetek szintjei, valamint a bv. bíró tevékenysége képezi.

A belső irányító és ellenőrző szintek:

- * a minisztériumi szint,
- * a büntetés-végrehajtás országos parancsnokságának szintje (BVOP),
- * és a büntetés-végrehajtási intézetek és intézmények szintjei.

8.5 A büntetés-végrehajtás szolgálati tagozódása¹¹

Ahogy már a 8.3 alcímből is kitűnik, a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati tagozódása **több szempontból** is vizsgálható. A szakfeladatok oldaláról vizsgálva beszélhetünk biztonsági, nevelési, nyilvántartási, foglalkoztatási és egészségügyi szakfeladatról. E tevékenységi körök **közös jellemzője**, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet törvényben meghatározott **elsődleges feladatait képezik le**. Mindezek mellett megkülönböztetünk kapcsolt szakfeladatokat, amelyek a szakmai munka kiteljesedését hivatottak támogatni. Ezek közé sorolandó a humánpolitikai, a jogi, a gazdasági területek tevékenysége. A szolgálati szakfeladatok szerinti felosztás mellett a **személyi állománycsoportok is mutatnak egyfajta szolgálati tagozódást**, és plasztikus képet adnak a munkavégzés jellegéről és sajátosságairól. A jelenleg hatályos jogszabályok alapján a büntetés-végrehajtási szervezet állományát **hivatásos és közalkalmazotti** jogviszonyban állók képezik. Az állományszervezési táblázatban rendszeresített beosztásokhoz pontosan meghatározott feladatkörök tartoznak, amelyek az említett állománycsoportokhoz igazodnak. A büntetés-végrehajtási szervezet rendszeresített állományi létszáma 8315 fő, amelyből 7404 fő (89%) hivatásos és 911 fő (11%) közalkalmazotti jogviszonyban áll. A militáns szervezeti hagyományokhoz igazodóan elsősorban a klasszikus büntetés-végrehajtási tevékenységhez tartozó beosztásokban (biztonság, nevelés) találunk hivatásos állományviszonyban állókat, míg az elmúlt évek változásainak hatására egyre nagyobb számban jelennek meg a közalkalmazottak.

A professzionalitásra törekvés jegyében a büntetés-végrehajtási szervezet a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján igen magas követelményeket támaszt a hivatásos jogviszonyt létesíteni kívánókkal szemben. E kritériumok felölelik büntetlen előéletet, a betöltött 18. életévet, a rendőrség által megvizsgált kifogástalan életvitelt, a magyar állampolgárságot, az állandó belföldi lakhelyet, a hivatásos szolgálatra való egészségügyi, pszichikai és fizikai alkalmasságot és a legalább középiskolai végzettséget. A közalkalmazotti jogviszony létesítésénél kevésbé szigorú követelmények szerint történik a felvétel, azonban itt is kiemelt figyelmet fordítanak a **jelölt személyiségbeli és szakmai jellemzőire**.

8.6 A büntetés-végrehajtás irányítása és vezetése

A büntetés-végrehajtási szervezet irányítását az **alapítói jogokat is gyakorló belügyminiszter** látja el, ezzel biztosítja a külön törvényben¹² meghatározott közfeladat végrehajtását. A szervezet központi vezetőszerve az **1952-ben alapított Országos Pa-**

rancsnokság (a továbbiakban: BVOP), amely jogi személyiséggel rendelkező, önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv, melynek élén a belügyminiszter által kinevezett **országos parancsnok áll**, akinek főbb feladatai:

- * gondoskodik a Bv. Szervezet törvényes működéséről;
- * előterjesztést, javaslatot tesz a belügyminiszter felé;
- * a rendszeresen ismétlődő feladatok egységes végrehajtása érdekében intézkedéseket hoz, szakutasítást bocsát ki;
- * meghatározott tevékenység vagy feladat végrehajtására, illetve a hivatásos állomány tagjaira vonatkozóan egyedi döntésként parancsot ad ki;
- * gondoskodik a BVOP Szervezeti és Működési Szabályzatának (a továbbiakban: SZMSZ) elkészítéséről és aktualizálásáról;
- * meghatározza a már rendszeresített kényszerítőeszközök, fegyverzeti, egyenruházati anyagok, hír- és biztonsági rendszerek, illetve egyéb technikai eszközök típusát és készlet normáit;
- * a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő keretek között gyakorolja a gazdasági társaságok feletti tulajdonosi jogokat és kötelezettségeket;
- * kialakítja és működteti a büntetés-végrehajtási szervezet belső kontrollrendszerét, különös tekintettel a folyamatba épített, előzetes, utólagos és vezetői ellenőrzéseket (FEUVE);
- * gyakorolja a minősített adatkezeléshez és a fegyelmi, illetve nyomozati munkához kapcsolódó jogköröket.

A büntetés-végrehajtási szervezet vezetése **vertikálisan és horizontálisan** is tagolódik, melynek célja az egyes speciális feladatok delegálásával a munka hatékonyságának növelése. Ennek érdekében az **országos parancsnok tevékenységét több helyettes** segíti. A jelenleg hatályos szabályozás szerint stratégiai és koordinációs helyettes, biztonsági és fogvatartási helyettes, valamint gazdasági és informatikai helyettes gondoskodik a megfelelő vezetésről. A BVOP szervezeti struktúrájába tartozó **főosztályok tevékenységük jellegének** megfelelően tagolódnak az országos parancsnok vagy az egyes országos parancsnokhelyettesek irányítása alá. Ez utóbbi vezetők feladat- és hatásköre az alábbiak szerint alakul:

- * meghatározzák a felelősségi körükbe tartozó büntetés-végrehajtási feladatok alkalmazásának módszereit és javaslatot tesznek a fejlesztések fő irányaira;
- * irányítják és ellenőrzik a közvetlen alárendeltségük alá tartozó szervezeti egységek feladatainak végrehajtását és költségvetési gazdálkodását;
- * véleményezési jogot gyakorolnak a szakterületüknek megfelelő vezetők és helyettesek kinevezésében;
- * elemzik és véleményezik az országos parancsnok számára készített jelentéseket, munkaterveket és szakmai javaslatokat;
- * döntenek a közvetlen alárendeltségükbe tartozó szervezeti egységek között felmerült hatásköri és illetékességi vitákban;
- * értekezletet, tájékoztatót, módszertani foglalkozást és továbbképzést szerveznek;
- * gyakorolják az országos parancsnok által átruházott hatásköröket.

Az irányítás folyamatosságának és gördülékenységének fontos feltétele, hogy az országos parancsnok akadályoztatása vagy távolléte esetén **pontosan szabályozott formában történjen a helyettesítés**. Ezen elvárásnak megfelelően a sorrend jelenleg a következő képet mutatja:

- * az országos parancsnokot a gazdasági és informatikai helyettes,
- * a gazdasági és informatikai helyettest a biztonsági és fogvatartási helyettes,
- * a biztonsági és fogvatartási helyettest a stratégiai és koordinációs helyettes képviseli.

Természetesen az egyes speciális szakterületi ügyekben az országos parancsnok a meghatározott sorrendtől írásban eltérést engedélyezhet. Ennek oka az érintett országos parancsnok helyettes speciális ismerete és az adott ügyre vonatkozó szakmai kompetenciája.

Az irányítás és vezetés tekintetében meghatározó jelentőségű a **kiadmányozás rendjének** megfelelő szabályozása. A gyakorlatban mindez úgy jelenik meg, hogy az országos parancsnok kizárólagos kiadmányozási jogkörébe tartozik a miniszter, az államtitkárok, az országgyűlési biztosok, a Legfőbb Ügyészség, az együttműködő társszervek, valamint a központi közigazgatási szervei felé irányuló ügyiratok, illetve mindazon normák, amelyeket jogszabály, közzjogi szervezetszabályozó eszköz vagy az SZMSZ kizárólagos hatáskörébe utal. Az országos parancsnok helyettesei a hatáskörükbe utalt, illetve hatáskörükbe vont ügyiratokat kiadmányozhatják.

A büntetés-végrehajtási szervezet szakmai munkájának megítélésében kiemelkedő szerepe van a **megfelelő szintű és mélységű ellenőrzésnek**, amely szorosan kapcsolódik, és integráns részét képezi az irányításnak éppúgy, mint a vezetésnek. A büntetés-végrehajtási szervezet tekintetében az ellenőrzésnek **három fő típusa** különböztethető meg. Működik a függetlenített belső ellenőrzés, a FEUVE és a szakmai ellenőrzés.

A **függetlenített belső ellenőrzés** olyan független és tárgyilagos bizonyosságot adó, jellemzően tanácsadó tevékenység, melynek célja az ellenőrzés alá vont szervezeti egység működésének fejlesztése és eredményességének növelése. E tevékenységet az országos parancsnok közvetlen alárendeltségébe tartozó önálló szervezeti egység (főosztály) folytatja, melyben az ott dolgozók az ellenőrzésen kívül más tevékenységet nem végezhetnek.

A **FEUVE rendszer** a BVOP gazdálkodásért felelős szervezeti egységei által végrehajtott pénzügyi, irányítási és ellenőrzési rendszer, amely magába foglalja:

- * a pénzügyi döntések dokumentumainak előkészítését,
- * az előzetes és utólagos pénzügyi ellenőrzést, különös tekintettel a szabályozási és szabályszerűségi szempontokra,
- * a gazdasági események elszámolásának kontrollját.

A büntetés-végrehajtás napi működéséhez kapcsolódó munka minősége és mélysége tekintetében a **szakmai ellenőrzések** képezik a legközvetlenebb információszerzést. Lényegét tekintve ez a fajta ellenőrzés a szolgálati feladatok ellátásának rendszeres vizsgálata alapján objektív kép kialakítását szolgálja. Célja az előírások és elvárások végrehajtással való összevetése, illetve annak feltárása, hogy a napi gyakorlatban melyek a

kedvező jegyek vagy a magas szintű **munkavégzést akadályozó tényezők**. Minden szakmai ellenőrzés megállapításainak kötelező tartalmi elemeit képezik a céloktól való eltérés okainak kimutatása, a hiányosságok felszámolásának módszere és javaslat a tevékenység fejlesztésére. **A szakmai ellenőrzés struktúráját** a BVOP alakítja ki, amely magában foglalja **a vezetői ellenőrzéseket** és **a szakmai ellenőrzési szervezetek** által végzett munkát. Jól mutatja az elvégzendő ellenőrzési tevékenység komplexitását az alábbi felsorolás, amely szemléletessé teszi az ide vonatkozó munkavégzés főbb irányait:

- * a bv. intézetek vezetése, irányítása,
- * személyi állomány általános helyzete (elhelyezése, egészségügyi ellátása stb.),
- * a fogvatartás biztonsága,
- * a fogvatartottak reintegrációja és ellátása,
- * a bv. intézet üzemeltetése (informatika, munkavédelem, tűzvédelem, környezetvédelem),
- * a gazdasági társaságok tekintetében a bv. intézettel való együttműködési megállapodás gyakorlati kiteljesedése.

A **vezetői ellenőrzéseket** – amelyek tehát a szakmai ellenőrzések **egyik fajtáját képezik** – az országos parancsnok és helyettesei az erre a célra összeállított ütemezés szerint hajtják végre. E tevékenységük kiterjed az egyes bv. intézetek helyszíni ellenőrzésére, rendszeres és eseti jellegű beszámoltatásra, valamint eseti ellenőrzések és vizsgálatok végrehajtására.

Mint, ahogyan a fentebb már tisztáztottakból is kiderül, a szakmai ellenőrzésnek **a másik típusa** az, amikor a **BVOP erre a célra létrehozott szervezeti egysége** végzi az ellenőrzést. E tevékenységnek **négy tipizált formáját** lehet megkülönböztetni, melyek az alábbiak:

- * átfogó,
- * téma,
- * cél- és
- * utóellenőrzés.

Az **átfogó ellenőrzés** feladata, hogy folyamatában értékelje a kontroll alá vont bv. szervben végzett szakmai munkát, és a szükséges mértékben avatkozzon be az esetleges hiányosságok vagy rossz gyakorlat megszüntetése érdekében. E vizsgálatra szükség szerint, de legalább négyévente kerül sor, melynek során az országos parancsnok által jóváhagyott szempontrendszer szerint kell haladni. Jól mutatja az átfogó ellenőrzés kiemelt fontosságát, hogy az országos parancsnok vagy megbízottja a helyszínen nyitja meg az ellenőrzési időszakot. Az ellenőrzést végző személy köteles a bv. szerv vezetőjét tájékoztatni a megállapításokról és szükség szerint a halasztást nem tűrő intézkedések megtételéről. Az ellenőrzési időszak befejezése után valamennyi tapasztalatot elemezni és értékelni kell, majd ennek alapján az országos parancsnok számára intézkedési terv készül, aki dönt arról, hogy szükséges-e további kiegészítés, utóellenőrzés elrendelése vagy hatáskörébe tartozó intézkedés megtétele.

Témaellenőrzésről akkor beszélünk, ha azonos tartalmú szakmai feladatot több bv. szervnél szükséges ellenőrizni. Célja, hogy a vizsgálat eredményeként az általánosítható következtetések alapján a szükséges intézkedések megtehetőek legyenek.

Céll ellenőrzést kell tartani annál a bv. szervnél, ahol a rendelkezésre álló információk alapján egyedi témaellenőrzésre van szükség, vagy azt szakmai feladat indokolja. Ezen ellenőrzési fajtának sajátossága, hogy előre nem tervezett és általában valamilyen nem várt – jellemzően negatív megítélés alá eső – történés miatt kell a helyszínen azonnali vizsgálatokat végezni.

Az **utóellenőrzés** jellegéből adódóan valamilyen korábbi vizsgálat után végrehajtott, a feltárt hiba kijavítása érdekében tett intézkedések hatékonyságát hivatott bemutatni. Ugyancsak ilyen vizsgálatot kell végrehajtani, ha a hiba kijavítására kötelezett személy az előírt határidőre nem tett jelentést az elvégzett feladatokról, vagy megalapozottan feltehető, hogy a megtett intézkedések elmaradtak, illetve nem kielégítőek.

Összefoglalva megállapítható, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet irányítása és vezetése egymással **szorosan kapcsolódó struktúrákon és szakmai mechanizmusokon keresztül** jogszabályi felhatalmazás alapján valósul meg, melyhez szorosan és elválaszthatatlanul kötődik a tevékenység általános és szükséges esetben **célirányos ellenőrzése**.

8.7 A büntetés-végrehajtás értekezleteinek rendszere

A büntetés-végrehajtás döntés-előkészítő rendszerének intézményesített formája az egyes vezetési szinteken megvalósuló, a magas szintű információáramlást biztosító értekezleti struktúra, melynek közös jellemzői:

- * a felügyeleti, ellenőrzési és szakmai irányító munkával kapcsolatos jelentősebb elvi és gyakorlati kérdések megtárgyalása,
- * a szakmai koncepciók és stratégiák kialakítása,
- * a döntések előkészítése és ismertetése (feladatszabás),
- * beszámoltatás,
- * tájékoztatás és koordináció.

Jellegüket tekintve az **értekezletek soron kívüli**, illetve **állandó** (előre tervezett) típusba sorolhatók. A soron kívüli értekezletek összehívása az érintett vezető döntése alapján történik, amely egy váratlanul kialakult helyzet vagy szakmai esemény megfelelő szintű és színvonalú közlését szolgálja az érintett személyi állomány felé.

Az **előre tervezett** értekezletek alapvetően **két csoportba** rendezhetők, melyek lehetnek:

- * a büntetés-végrehajtás felügyeleti szerve által elrendelt értekezlet (évértékelő és feladatszabó),
- * az SZMSZ-en alapuló és az országos parancsnok által jóváhagyott munkatervben rögzített az értekezlet.

Az **évértékelő és feladatszabó állományértekezlet** célja az elmúlt év eseményeinek bemutatása az eredményeken és az esetleges hibákon keresztül annak érdekében, hogy a szakmai munka színvonala javuljon. Másrészt ekkor kerülnek nyilvánosságra a **Belügyminisztérium által meghatározott fő feladatok**, melyekhez a büntetés-végrehajtási szervezetnek pozícionálni kell magát, és munkáját **e direktívák szellemiségében** kell az adott évben ellátnia. Tekintettel arra, hogy az ezen értekezleten elhangzottak jelölik ki a szakma mozgásának irányát, ehhez igazodóan ünnepélyes körülmények között, a belügyminiszter személyes jelenlétében és értékelése mellett valósul meg ez az esemény. A résztvevők a bv. szervek vezetői, a BVOP főosztályvezetői és önálló osztályvezetői, valamint a társszervek, illetve a meghívott állami szervek vezetői.

Ebbe a körbe sorolhatók az országos parancsnok és helyetteseinek **egyes bv. szervezet értékelő állományértekezletei**, melyekre a fentebb bemutatott évértékelő értekezlet után kerül sor. A vezetők munkáját a meghatározott éves fő feladatokhoz kapcsolódó szakmai döntéseken túl a BVOP főosztályai által összeállított egyes bv. szervekre vonatkozó egyedi értékelés segíti.

Az **állandó értekezletek** közös jellemzője, hogy ezeket a BVOP mindenkor hatályos SZMSZ-e tételesen rögzíti. Ennek megfelelően az alábbi értekezlet típusok szolgálják a **pontos információáramlást**:

- * napi koordinációs vezetői értekezlet,
- * heti koordinációs (főosztályvezetői) értekezlet,
- * büntetés-végrehajtási parancsnokok, vezetők országos értekezlete,
- * gazdasági társaságok ügyvezetői értekezlete,
- * egyéb (követő) értekezletek.

A **napi koordinációs vezetői értekezlet** az országos parancsnok irányításával történik, melyen a helyetteseken túl a külön meghatározott személyi kör (főosztályvezetői szinten) vesz részt. Az értekezlet célja a BVOP vezetői napi tevékenységének egyeztetése, az azonnali intézkedést igénylő kérdések megvitatása és az ehhez kapcsolódó rövid távú feladatszabás. Ekkor kerül sor az elmúlt 24 óra történéseinek jelentésére, külön a személyi állomány és külön a fogvatartotti állomány vonatkozásában, illetve a fogvatartotti létszám adatok és az ehhez kapcsolódó túlszűfolttsági mutatók ismertetésére.

A **heti koordinációs értekezlet** az országos parancsnok vezeti, melyen részt vesznek helyettesei, a főosztályvezetők, az önálló szervezeti egységként működő osztályok vezetői és a vezetői döntés alapján külön meghívottak. Az értekezlet célja a BVOP heti tevékenységének koordinálása, mely magában foglalja a főosztályvezetők elmúlt időszakról történő rövid jelentéseinek értékelését, illetve az ehhez kapcsolódó esetleges **rövid vagy középtávú feladatszabást**. Az elhangzottakról emlékeztető készül, melyet valamennyi érintett számára hozzáférhetővé kell tenni. E közeg méltó alkalmat teremt arra, hogy azokat a munkatársakat, akik valamilyen elismerésben részesültek (jubileumi jutalom, szolgálati jel), és a BVOP-én dolgoznak, az országos parancsnok személyesen köszönti.

A **büntetés-végrehajtási parancsnokok és vezetők országos értekezletére** jellemzően havi rendszerességgel kerül sor, melyet az országos parancsnok vezet. Résztevői a BVOP főosztályvezetői és önálló osztályvezetői, a bv. szervek vezetői, valamint a külön berendelték és meghívták. Az értekezlet célja a büntetés-végrehajtási szervezet egészét érintő előterjesztések megvitatása, a bv. szervek vezetőinek szükség szerinti beszámolótartása, a vezetői döntések ismertetése, valamint a **közép- és hosszú távú (konceptcionális és stratégiai) feladatszabás**. Ezen túlmenően az országos értekezleten a BVOP főosztályai által készített és az éves munkatervben meghatározott témakörökhöz igazodó előterjesztések kerülnek bemutatásra és feldolgozásra. Az eseményen hangfelvétel készül, amely alapján emlékeztetőben rögzítik a legfontosabb vezetői döntéseket. Ez a dokumentáció valamennyi bv. szerv vezetője számára elérhető.

A **gazdasági társaságok ügyvezetőinek értekezleteire** a BVOP munkatervében meghatározott ütemezés mellett (általában félévente 2 alkalommal) kerül sor. Az országos parancsnok vagy gazdasági helyettesének vezetésével a gazdasági társaságok ügyvezető igazgatói, a BVOP szakfőosztályának vezetője és a külön meghívták vesznek részt ezen a szakmai fórumon. Az értekezlet célja a gazdasági társaságokat érintő előterjesztések megvitatása, értékelése, vezetői döntések meghozatala és a szakterület általános koordinációja, amely magában foglalja a rövid és középtávú feladatszabást is. Az itt elhangzottak dokumentálása megtörténik, mely minden vezető számára hozzáférhető.

Az **egyéb (követő) értekezletek** a fentebb ismertetett szakmai fórumon elhangzott információk szűkebb munkaközösség és az egyes munkatársak felé történő továbbítását szolgálja. Kiemelkedő jelentősége abban van, hogy a feladat végrehajtásának megtervezése és az ehhez kapcsolódó döntések **közös értelmezés utáni vezetői feladatszabással** valósuljanak meg.

Összefoglalva elmondható, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet éves munkájának tervezése a **Belügyminisztérium által meghatározott ágazati célkitűzésekhez** igazodóan kiemelt feladatként jelenik meg, amelyeket az országos parancsnok jóváhagyása mellett kibocsátott féléves munkaterv **a szakma megfelelő szintjén jelenít** meg. Ennek a munkának a központosított és megfelelően koordinált végrehajtását az értekezletek rendszere hatékonyan támogatja.

8.8 A jövő szervezete

Mint az közismert, a büntető-jogtudomány három nagy területre tagolódik, melyek közül az egyik a büntetés-végrehajtási jog. Ha ezt **szakmaspecifikus megközelítésben** kezeljük, akkor nyilvánvalóan a **büntetés-végrehajtási szervezet feladatrendszerével azonosíthatjuk**, melynek közös vonása, hogy csak a személyi szabadság elvonásával járó büntetőjogi jogkövetkezményeket tartalmazza. Kézenfekvő, hogy a jövőbeni sorsunkat egyrészt e jogkövetkezmények végrehajtásában bekövetkező változások vagy esetleg paradigmaváltások alakíthatják, amelyekre megfelelően rugalmas válaszokkal kell reagálni. Nem kerülhető meg az arra való utalás, hogy 2015. január 1-jével szemléletmódjában és filozófiájában is új törvény lép hatályba, amely a fentebb említett

rugalmasságot már alapelvi szinten is rögzíti. Mindez azt jelenti, hogy egy „**gyors reagálású**” **büntetés-végrehajtást** kell kialakítani, természetesen a két klasszikus alapfeladat mind magasabb szinten való végrehajtása mellett. E két fundamentális alapérték egyrészt a fogvatartottak biztonságos megőrzése, másrészt a bűnelkövetők együttműködési készségén alapuló reintegráció. Ahhoz, hogy mindez sikerrel megvalósuljon, **fokozni kell a végrehajtási joganyag dinamizmusát**, ami a jogalkalmazási gyakorlat tapasztalataihoz igazodó folyamatos és átgondolt, további jobbító szándékú módszerek kidolgozását jelenti.

A nemzetközi tendenciákat is figyelembe véve, a jövőben biztosan erőteljes alakító tényezőként jelenik meg az a társadalmi elvárás, hogy a **fogvatartottak minél nagyobb számban dolgozzanak**. A munkáltatás és az elítélti munka új dimenzióinak feltárása, a feltételek kialakítása és a jogi környezet további megfelelő formálása bizonyosan prognosztizálható az elkövetkezendő évtizedekben.

A büntetés-végrehajtási szervezettel szemben támasztott követelmény meglehetősen komplex és ebből adódóan igen nehéz feladat. A fokozott elvárásoknak csak **professzionális személyi állománnyal** lehet megfelelni, ennek érdekében megkülönböztetett figyelmet kell szentelni a leendő munkatársak kiválasztására, a magas színvonalú kiképzésére és a folyamatos továbbképzésre.

Ha az állami szervek rendszerében való elhelyezkedés oldaláról vizsgáljuk a büntetés-végrehajtási szervezet jövőjét, az bizonyosan elmondható, hogy a **büntető-igazságszolgáltatást követő végrehajtás intézményesített formájaként** továbbra is meghatározó jelentőségű állami szervként látja el tevékenységét. Nagyon fontos, hogy mindez megjelenjen a büntetés-végrehajtási szervezetről való közgondolkodásban és megítélésben is oly módon, hogy mindenki számára nyilvánvalóvá váljon: e szervezet **értékek hordozója**, mert az egész társadalom számára szolgál és biztosít egy olyan szolgáltatást, amelynek célja alapvetően az arra alkalmas bűnelkövetők megmentése és a **jogkövető közösségbe való visszavezetése**.

Irodalom

1. <http://www.kormany.hu/hu/mo/rendvedelem/rendvedelmi-szervek-es-a-buntt>; leöltés dátuma: 2014. január 13.
2. CSERNYÁNSZKY Lajos – HORVÁTH Tibor – HEYLMANN Katalin – KABÓDI Csaba – LŐRINCZ József – NAGY Ferenc – PALLO József: Büntetés-végrehajtási jog (Büntetés-végrehajtási jog – Büntetés-végrehajtási rendszerek). Rejtjel Kiadó, Budapest, 2007. 31.
3. CSERNYÁNSZKY–HORVÁTH–HEYLMANN–KABÓDI–LŐRINCZ–NAGY–PALLO: *Büntetés-végrehajtási jog*, i. m. 54.
4. 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről, 2. § (3). bek.
5. 21/1997 (VII. 8) IM rend. a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról 2. §.
6. 1-1/27/2011. OP intézkedés a büntetés-végrehajtás Biztonsági Szabályzata
7. A büntetés-végrehajtási szervezet tansegédlete a büntetés-végrehajtási vezetők továbbképzéséhez. Budapest, 2013. BVOP – belső anyag
8. 1979. évi 11. törvényerejű rendelet a büntetések és intézkedések végrehajtásáról; 38. §.
9. RUZSONYI Péter: A skandináv országok büntetés-végrehajtási rendszerének elemzése. Börtönügyi Szemle, 2011/1. 1–19..15.
10. RUZSONYI P.: A skandináv országok... i. m. 17.
11. A 8.5–8.7. alcímek vonatkozásában a felhasznált irodalom a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 1/2011 (V. 6.) BVOP utasítása a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról, illetve az 1-1/91/2004. (Ik. Bv. Mell. 11.) OP intézkedés a bv. szervezet szakmai ellenőrzésének szabályairól
12. 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről